

Nro 22.

**A' FELS. R. TSASZARNAK ES A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Költ Bétsben Septembernek 13-ik napján 1793.
esztendőben.*

Nagy Britannia.

Sok politicusok égyg átallyában el nem akarják magokkal hitettetni, hogy az északi Amerikai Statusok hadat indítottanak volna N. Britannia ellen, mintha ez olly lehetetlenség volna. — Azonban mind az Amérikából Londonba és Amsterdamba érkezett levelekből, mind a' két félnek szorgalmatos hadi készületeiből azt a' következtést lehet ki húzni, hogy vagyon valami a' dologban. Hogy az Amerikai Statusok keményen készülnek mind a' szárazon, mind a' tengeren — hogy az Angliai hajókat ki kötő helyeikben le marasztot-

ták — hogy a' tromfot tromfal ütötték a' Britusok — hogy az Amerikai hajóknak meg nem engedik Frantzia Országba eleséget 's hadi eszközöket vinni — hogy az Amerikai közönséges társaságnak Londonban múlató követe e' miatt panaszt tett az Angliai ministerium előtt — hogy azt hánytta szemére, hogy a' velek 1783 éfzendőben szerzett szövetségnek egynéhány pontyai bé nem tellyesítettek, annál bizonyosabb nintsen — Ellenben az is minden kétség kívül való dolog, hogy 22 Anglus gyalog regiment kapott paraisolatot az Amérikába való menetre, és hogy *Howe Willám* Generálra bizattatott azoknak fő kormányozása, és hogy ő mellé 4 Generál Májorok adattattak.

Mellyik rész legyen ezen fel bomlott barátságának oka, nehezen lehet meg határozni. Az Amerikaiak az Anglusokat, ezek amazokat vetik okúl. Amazok azzal vádollyák az Anglusokat, hogy ők a' velek kötött szövetség, és a' nemzeti törvények ellen, kereskedő hajóikat útjaikban nemcsak meg tartóztatták, hanem ezekfelette ragadozó hajóik által minden azokon lévő portékáikat is el prédáltatták — hogy a' Frantzia Országhoz tartozó napnyúgoti Indiai szigeteket olly véggel akarták magokéivá tenni, hogy jövendőben nékiek is károokra és veszedelmekre legyenek, hogy szabad tartományaikat ismét jármáik alá vethessék s. a. t. Az Anglusok ellenben azt hányják szemekre az Amérikanusoknak, hogy ők az uralkodó hatalmasságok, és keresztény vallás ellenségeinek a' Frantziáknak baráttaik — hogy nékiek eleséget és fegyvereket vittenek, hogy velek titkon tzimboráltanak s. a. t. Így lévén a' dolog, ki tudná az igazat ki tanulni? Elég az ahoz, hogy mind a' Londoni, mind az Amsterdami, mind a' Hamburgi magános levelek bizonyosnak lenni mondják, és a' környék állások is láttatták erősíteni, hogy az anya, és mostoha léány között háborúság támadott,

melly mind a' kettőnek elég emberét és pénzét fogja meg emélfzeni.

Londonhoz nem messze *Lambden - Townban* a' barmok orvoslására fel állítottott Collegiumnak egy igen nevezetes tanítója, *Vial de St Bel Károly*, a' ki annakelőtte a' *Lyoni* fő iskolában vólt az Anatómiának Professora, múlt Augustusban meg hólt, kinek halálát nemcsak tanítványai, hanem az egész ország fájlallya, annyival inkább, hogy a' barmok nyavalyájok ismérétenek, és orvoslásának tudományában hasonló tanító egész Európában nem vóit. Innen láthatni, hogy sokkal nagyobbra betsüllti a' világ a' barmoknak, mint embereknek orvosait, talám azért, hogy könnyebb az embereket mint a' barmokat tenyérfizetni. Az embernek maga életénél betsesebb jólzága nintsen, még is a' tapalztalás fzeréent, senkinek kevesebb betsülete nintsen, mint az ember egészségét fenn tartó, 's helyre állató embereknek az orvosoknak. — Éppen most ötlük elfzembe egy anecdota. Akademiákon laktomban, egy múltató társaságban, mellyben theologiát, törvényt, mathesist, és orvosi tudományt tanuló ifjak is vóltanak jelen, az a' kérdés támadott, mellyik legyen az emberi társaságnak hasznosabb tagja, a' pap é? a' prokátor é, a' föld mérő é, vagy az orvos? A' papságra készült ifjú leg hasznosabbnak lenni vélte a' papot, u. m. a' ki az embernek leg nemesebb részével, a' lélekkel foglalatostkodik, és az örökké való bódogságra vivő útra tánittya halgatóit. A' törvény tudó azt állította, hogy a' prokátornál hasznosabb tagja nintsen a' közönséges társaságnak, u. m. a' ki az emberek közt támadott pert el igazittya, az embernek el vezített jussait 's jószágait vissza fzerzi. A' mathematicus azzal kívánta magát emelni, hogy az ő tudománya az embert okossan gondolkozni tanittya, hogy ő az eget és földet vizsgállya, hogy az időknek jövendő változásait előre meg határozza s. a. t. — Az orvosi tudó-

mányt tanulóra menvén a' sor ekként kívánta a' többit meg tzáfolni. Héjjában prédikál a' pap, léjába szerzi a' prokátor az el vezített jussot vissza, héjjába jövendöl a' tsillagokat vizsgáló rosz vagy jó idöt; hogyha az embernek egészsége nintsen, sem a' pap prédikátiójára nem figyelmezhet, sem vissza szereztetett jussával nem élhet, sem az idök járásának ismételében semmi gyönyörüsége nintsen. Hogyha az orvos vigyázatlansága miatt az ember meg hal, se papnak, se prokátornak, sem mathematicusnak halznát nem vetzi.

Svécia.

Azon nótára, melyet a' Svéciai neutralitásra nézve múlt Juliusban adott bé az Orosz *Charge d' affaires* a' Stockholmi kormány széknek, ilyen válasz adattatott múlt hólnapban: „Mint-hogy Svécianak politziai állandósága kiváltképen való módon annak kereskedésétől függ: lehetetlen annak meg szorításában meg egygyezni; ahozképest kéretik az Orosz Birodalom, hogy kormányozóinak e' pontban adattatott parantsólattyát vonnya vissza. A' Pétersburgi udvarnál múltató Svéciai követ is egy nótát nyújtott bé ez iránt az Orosz ministeriumnak, mellynek rövid summája ebből áll, hogy ő királyi hertzege a' Régens tellyes bizodalommal vagon az Orosz Császárnének, mint Svécia frigyének álhataratos barátságára felöl, és el nem hitetheti magával, hogy ő Császári Felsége valamit kívánhasson, a' mi Svécianak törvényes boldogságával ellenkezik, avagy azt meg sérthetné. „

Hasonló értelmű válasz adatott az Angliai követnek, ugyan akkor, és azon véget tárgyazó jegyzésére, mellynek summája ez: „Sokkal felségesebb értelemben vagon ő királyi hertzege, az Anglia királynak ő Felségének Svéciaához

való szíves indulattyaról és barátságáról, hogy sem el hitethetné magával, hogy ő Felsége a' velek szerzett szövetséget bé ne kívánná tellyesíteni, valamint Svécia is el nem fogja ebbeli kötelességet múlatni. „

Olasz Ország.

Eleinten láttatott a' *Nápolyi* udvar a' Fr. közönséges társaságnak kedvezni, nemtsak az által, hogy egyik részre sem hajlott; hanem leg kiváltképen az által, hogy leg elsöben is ő ismérte meg annak valóságát és függetlenségét. Most pedig látván a' szövetséges fejedelmek fegyvereknek elő meneteleket, maga is bé állott a' társaságba, és a' miképen a' *Nápolyi* levelek hirdetik, *Paoli* Generálnak, *Corsica* szigetének Fr. Orzágtól való el választásában, fog segítségére lenni. E' végre egy flottát készitetett ki, a' melly négy 74 ágyús linea hajókból, négy 20 ágyús fregattából, két brigantinából, hat gallyából, 74 pattantyús, és 10 bombárdirozó tsonakokból fog állani. Ezeken mind öszve 618 ágyúk, és 8614 hajós katonák fognak lenni.

A' *Nizzai* Grófság ugyan bé vette a' Frantzia új constitutiót (kényszerítésből é, avagy önként, meg határozunk nem lehet); de a' mint a' környül állások mutattyák hasonló leszen ennek a' Frantzia égyenlőségéből és szabadságból származott öröme a' Pünkösti királysághoz. A' *Pedemontziumi* és *Austriai* égyyesült seregek a' *Szarázon*, *Lord Mutgraf*, *Anglus Vice Admirál* pedig a' tengerről úgy környül vették annak anya várossát *Nizzát*, hogy lehetetlen leszen annak birtokában sokáig meg maradni a' Frantziáknak.

Az oda küldetett Fr. N. Commissariusok, halván *Brünet* Generálnak, a' Fr. közönséges társaság ellenségeivel való titkos tzimborálását, nem tsak meg fosztották ötet hivatallyától; hanem ke-

mény őrizet alatt Párisba akarták küldeni. — Mivel pedig nagy hajlandósággal viseltettek az ott lévő Fr. seregek az említett Generál iránt; félvén a' nemzeti biztosok a' köztök támadható zenebonától, Aug. 8-dik napján közönségesen ki hirdettették meg fogattatásának okait, mellyek közzül ezek valának a' nevezetesebbek: 1. Hogy őket nemzeti biztosoknak lenni meg ismérni nem akarta. — 2. Hogy a' *Marsiliaiak* ellen nem küldött *Carteaux* (olvasd *Cartó*) Generálnak segítségére négy bataliont, melly miatt a' *Nizzába* küldetett pénz és tábori eleség a' *Marsiliaiak* által el vétettegett. — 3. Hogy *Toulon* és *Marsilia* várossainak pártos lakosaival titkon levelezett, és égyyett értett. — 4. Hogy múlt Jul. 12-dik napján, *Raufz* és *Anthion* mellett történt tsatában, kormánya alatt lévő hadi seregnek egy harmad részét kéz akartva vesztegette el, és hamis jelentést tett a' Nemz. Gyűlésnek azon tsatának következéseiről.

Turinból a' Szárdinai királynak lakó városából jött levélből olvassuk, hogy a' király August. 21-dik napján maga is táborozó seregeihez ment, és maga jelen lételevelével is akarja hadi seregeinek tüzét élesztetni. Azomban, hogy Országának kormánya is jól folyon, két Cabinetbeli titkokokat, egy gyóntató papot, egy kápiánt, és egy Cancelláriust vitt el magával.

A' *Velenozei* tanáts minden felelet nélkül adta vissza a' Fr. közönséges társaság köventyének credentionalis levelét, azt üzenvén nékie, hogy ötöt követnek lenni meg nem ismérheti (XII).

Frantzia Ország.

A' tapasztalás szerént sok Fr. tisztek és katonák el hagyják zászlóikat, és által szöknek az égyyesült seregekhez. A' kik meg maradnak is,

félelemből é, vagy más indító okokra nézve, csak híret hallják is az ellenségnek, már vagy széllyel futnak, vagy bellyebb vonnyák magokat az országba. Erre nézve, múlt hólnapnak 15 napján azt végzette a' Nemz. Gyűlés, 1. hogy a' *melly hadi tífzt, avagy katona, a' jelen való vezedelmes környűl állások közt állását el hagyándja, halálos sententzia hozattasson fejére.* 2. Hogy a' ki a' N. Gyűlésnek végzése, és hira nélkül az országban verbunk piatzot ütend, és katonákat verbuáland, adattasson a' *revoluciónalis székek* kezébe.

Azután következett napon tartatott gyűlést egynéhány végzések tették nevezetessé. Az osztályoknak követjei meg jelenvén a' N. képviselők előtt, így szólott azoknak szószóllójok: „Előjárók! Egész Frantzia Országban közönségesse tétetett a' *constitutió*, egyéb hátra nintsen, hanem hogy jó lábra állitasson — emelkedjete fel Fr. Országunk mostani ditsőségére — a' nép semmi vezedelemtől nem irtószik — magános verbunkokat állitottatok fel, holott a' szoros környűl-állások közt minden fél eszközök halálosok szoktak lenni. Hogyha 100 ezer embert fogtok a' néptől kivánni, igen nehéz leszen azokat ki állítani — ellenben rendellyetek csak közönséges felkelést, majd meg láttyátok, hogy milliom ember is fel fog a' haza szavára serkenni. Irtószik a' nép a' *tacticától*, az az, a' hadi mesterségnek regulái szerént való hadakozástól, mellyben, a' hűségtelen vezérek minden büntetés nélkül tékozolják véreiket. Parantsollyátok meg, hogy egy bizonyos órában, az egész közönséges társaságban mindenütt vonattassanak meg a' harangok, tapasztalni fogjátok, hogy a' szabadságnak *electricus* tüze számtalan karokat fog fel emelni, és a' Hazának ellenségei ellen ki terjeszteni. — *Barrere* is, a' ki *Dantonnal* és *Roberspierral* egyetemben leg többet tehet mostan a' N. Gyűlésben, tóditotta kéréseket, mellyre nézve következő decretomok hozattattak: 1. A' Frantzia nemzet

maga kép viselői által azt jelenti ki, hogy szabadságának és constitutiójának védelmezésére, és a' Hazának ellenségeitől való meg mentésére, *in massa*, az az, egészlen fel akar állani. 2. A' közönséges jóra vigyázó Commissió adja maga értelmét, miként kellyen ezen közönséges fel állást organizálni, avagy el intézni. 3. Rendeltetessenek ki 18-an a' N. Gyűlésnek tagjai közzül, a' kik az osztályoknak küldötteivel egyetemben minden szükséges lovakat, fegyvereket, és tábori eleséget szerezzenek bé. 4. Minden városoknak és helységeknek előjáróit fosszák meg ezek a' nemzeti kép viselők hivatalyaiktól, a' kik legkissebb hívségtelenségnek jelét mutattyák is hazájokhoz, és jó patriótákat tegyenek helyekre,

August. 18 ik napján tartatott ülésben, egy 10 esztendőös gyermek jelent meg a' N. Gyűlés előtt, a' ki édes atyával égyütt fegyvert kötven oldalára, két esztendőstől fogva katonáskodik, és két sebet kapott a' tsatákban. Édes atya a' hadbar el esvén, édes anyjának tartására való segítséget kért. Mindnyájau álmétkodván ezen gyermeknek patriotismusán, tapsoltanak neki, és az Elölülő atyafiságos tsókokkal illetve ötöt, egy kardal ajándékozta meg. — Többen is vóltak in.már a' Fr. ifjak közzül, a' kik a' képzelt szabadságnak és egyenlőségnek édes itala által meg részegítettvén, rendkívül való buzgóságokat mutatták hazájokhoz, mind a' férfi, mind az affzonyi nem közzül. Számos ifjú affzonyok és léányok vóltanak múlt esztendőben a' Fr. táborban, a' kik kettős szolgálatot is tettek hazájoknak.

Barrere következő jelentést tett *Lyon* városáról a' N. Gyűlésnek: Az egész város tele vagon arisztocratákkal, (igy nevezik a' nemességét) idegenekkel, hazájokból ki költöztekkel és papokkal, a' kik szüntelen tsábittyák a' népet. Mindazonáltal sok jó patrióták is mentenek on-

nan az Alpesi ármadiához, hogy vele égyütt Lyon ellen mehessenek, nyóltz compániára vagy-nak ezek fel ofztattatva. *Kellermann* Generál, Aug. 8 dik napján kérte fel a' várost — három órát kivántak magoknak a' gondolkozásra engedtetni — egy óra múlván kártátsokkal lövöldöztek seregeinkre — következett napon is ezt miveltek — 10-dikén egy trombitás küldetett bé hozzájok, a' ki által a' constitutió bé vétele napjának inneplésére hivattattak. — Nemtsak az, hogy semmi választ nem adtanak; hanem abban a' izempillantásban, mellyben mi a' constitutióra esküünk, ők seregeinkre ágyúztak, azután való két napon hasonló módon tselekedtenek. Aug. 15 dik napján egy proclamatiót küldötte nek a' N. biztosok a' Lyonbelieknek, még 12 óra múlva sem adtak arra semmi választ. Noha a' constitutiónak bé vételére, és a' Fr. köz társaság fel ofzolhatatlanságára kötelezték magokat; még is mindazáltal 30 ezer embert öltöztettek fegyverbe ellenünk — 200 ágyújuk vagyon, az Araris (Saone) partyán rettenetes battériákat készitettének. — *Barrero* javaslására leg oltan a' végeztetett el, hogy a' *Valenciennes*ből ki költözött örizet Lyon városa ellen küldetessen.

Az *Axoniu* (Aisne) ofztálynak Előjárói, múlt hólnapnak közepe táján azt irták, a' közönséges jóra vigyázó Commissiónak, hogy az az egész ofztály végső vezedelemben forog — hogy az ellenség körül keritette *Cambray* városát, és kemény lépésekkel masirozik *St. Quentin* felé — hogy *Catlet*ből *Laonba* futottanak az afzszonyok, gyermekek, és vének, melly város maga is óltalom nélkül szükölködik. Úgy láttzik, tudtára vagyon az ellenségnek, hogy a' mi ofztályunk táplállya az itt táborozó seregeket, mivel valamerre fordúltak, mindenütt el rontották gabonás tárainkat, szénával tellyes tsüreinket is, mivel semmi erősségünk nintsen, végtére is minden élélmünktől meg fosztonak bennünket s. a. t.

Ezen szomorú hirt azzal kívánta *Barrere* megnyhíteni, hogy *Houchar* Generál az északi Fr. ármádiának kormányát *Kilmain* Generáltól már által vette — hogy olly rendeléseket tett annál, mellyeknek jó következéseit lehetne reményleni, hogy az égyesült seregek vissza vonták magokat Flandriába. Ő tett arról is jelentést, hogy *Toulon* és *Marsilia*, még is nyakaskodnak a' N. Gyűlés ellen, és hogy halálos büntetést rendeltenek annak fejére, a' ki csak egy szóval is említett tenne a' Fr. constitutióról — hogy ottan a' király képével meg bélyegzett assignatáknak, avagy papiros pénznek nagyobb betse és folyamattya vagyon, mint az a' nélkül valóknak — hogy a' kereskedők világosan királyt kívánnak — hogy *Egalité Filépet*, a' Spanyolok kezekbe akarják adni — hogy hadi seregeikkel Párisba igyekezzenek menni a' királyi familiának eddig való fogságából leendő ki szabadítására, és a' *Delfinusnak* királyi székre való ültetésére — hogy *Tulonban*, magok a' hajós tilztek ingerlik leg inkább a' népet a' contra-revolutióra — hogy *Früget* *Contre-Admirálnak* hazájához való hívségtelenségéről egy szálmit sem lehetne kételkedni.

A' köz jóra vigyázó Commissió arról tett Aug 20-dik napján tartatott ülésben a' N. Gyűlésnek jelentést, hogy a' Lyonbelieknek contra-revolutiójok *Montbrisonig* a' Rhodanus és Ligeris ofrtályoknak fő városáig terjedett legyen ki — hogy 300 Lyonbeliek mentenek 2 ágyúval oda — hogy a' republicanusi társaságoknak leveles táraikat, és az ember jussainak laistromái a' piaton meg égették — hogy ezeknek tűzök mellett szüntelen ezt kiáltozták: *Éllyen XVII Lajos! vesszen pokolba a' Convent! ördög vigye a' köz társaságot!* — hogy a' *St. Etienni* (*Sz. Istváni*) lakosok magokat hozzájuk kaptasolták, és sem a' Conventet, sem annak végzéseit nem akarják meg ismerni. Az óltától fogvást naponként mind a' fegyveres társakat el foglalták — hogy a' Lyonbeliek tellyes igyekezettel azon vagynak, miként tehessék a' N.

Gyűlést a' nép előtt gyűlölségessé, és hogy e' végből mindenféle hamis vádakot kennek reájok s. a. t.

Custine a' ki ennekelötte egynéhány hólnapokkal, minden Európai királyi székeket végső le rontással fenyegetett, a' ki múlt elztendőben a' *Moguntziai* választó fejedelemségben bálvány módjára imádtatott, a' kit az éizaki Frantzia ármadia maga kért ki magának fő kormányozóul, kinek hadi mesterségben való ismeretén, tapasztalásain, és hazájához való hiveségén arany hegyeket épített magának a' Frantzia nemzet — volt — és már többé nintsen — ő is el ment August. 28 ik napján, a' Jakobinus Generáloknak készitetett közönséges úton — akarom mondani — őt is meg emészttette a' Frantzia elmének átkozott találmánya, a' *Gvillotine*. — Ő is álmétkodásra méltó álhatatossággal és hozzá illendő bátorsággal végzette el a' Frantzia köz társaságnak háfznára ajánlott életét. — A' mézjárió theátrumra fel vitetvén, meg ölelte gyóntató papját, és minekelötte az örökké valóságra vezető úton való vándorlásához kezdett volna, méilly gondolkodásban esett, úgy annyira, hogy erővel kellett őtet attól el választani. A' néző sokaság tapsólt örömeiben *Custine* fejének testétől lett el szakasztatásán, és vége hoffza nem volt a' sok *Bravo* kiáltásnak. A' mint a' környül állások mutattyák, nem sokára *Kellermann* Generál is utánna fog menni, hanem még is meg fogja őtet *Brissót* előzni, a' ki bizonyosan *Custin* után leg első áldozattya leszen a' *Gvillotin*-nak.

August. 22-dik napján tartatott ülésben, a' többek közt három nevezetes dolgok történtenek 1. A' polgárookra nézve iratott törvény könyv, melly 18 titulusból, és 724 tzikkelyből áll, által adattatott a' N. Gyűlésnek. 2. *Bauharnois* (olvasd Boharnoa) Generál helyett *Gillot* Generál választatott a' Rajna mellett táborozó Fr. se-

regeknek fő kormányozására. 3. El végeztet t, hogy semmiféle rangú, és méltóságú hadi tífzt idegen hozzá küldött leveleket fel ne mérészelyle bontani, hanem égyenesen a' N. Gyűléshez küldjék azokat a' táboroknál tartózkodó N. biztosok. 4. Hogy *Robertspiere* válaftatott a' N. Gyűlésnek előülőjévé. 5. Arról való plánumát adta bé a' köz jóra vigyázó Commissió, mi módon kellyen az egész Fr. nemzetnek maga ellen-ségei ellen fel kelni.

Ekkor ismét fel szóllalt *Barrere*: Német mód di u. m. a' *Contingensnek*, az az, egy tartományra, városra, helységre esni szokott katonaságnak ki állítása — a' verbuálás is veszedelmes, mivel mindenkor játzák abban az aristocraták magok játékaikat, az egész nemzetnek fel kell ellenségei ellen kelni; de nem egyszersmind, mivel nem oly nagy még a' veszedelem, mint a' miképen némelleyek képzelődnek — 600 ezer fegyveres emberünk vagyon még talpon, *Ryssel* és *Thionville* még el nem vétettek — lassan lassan kell még a' népnek fel kelni — minden Frantziák serkentetnek ugyan a' haza szolgálattya, de nem szükség mindnyájoknak a' táborba masirozni — ki ki a' maga módja szerént szolgállyon hazájának.

Hasonló legyen a' Fr. köz társaság, egy ostrom alá vétett városhoz, mellynek lakosai szüntelen és minden felé dolgozzanak, minden kotsikban való lovak ágyúkat és tábori eleségeket vigyenek oda, a' hová szükség. Páris városának által láthatatlan kút fejei vagynak a' fegyvereknek ki készítésekre, három hét alatt számszereg fegyver fábricák fognak fel állani, mellyekben minden nap ezer fegyver fog el készitetni, 250 kohak készitettek immár el, és 6000 mivesek vétetnek fel. Páris leszen a' Fr. köz társaságnak fegyveres tárja, és rövid idő múlván minden polgárnak leszen fegyvere s. a. t.

Hadi Történetek és Környül állások.

B. *Beauleau* (olvasd Bolió) F. M. Lájtinántot August. 27 ik napján 6 ezer gyalog és lovas Frantziák támadták meg, 15 ágyúval *Louville* és *Genegh* között, még pedig olly mérgesen, hogy külső vigyázataink kéntelenek voltak magokat lassan lassan vífsza vonni. Ezek ellen két gyalog és egy lovas regimentet küldött az említett Generál, a' kik szerentsésen vífsza üzték az ellenséget. Kiválképen a' *Kavanagh* vasas regimentének obestere Gr. *Hohenzollern* igen vitézi módon viselte magát, és mintegy száz embert aprítatott je vasas katonáival a' Frantziák közzül.

Clerfait hadi tármester, Aug, 28-dik napján éjjeli 11 órakor kezdette el *Quesnoy* Frantzia vár alatt, a' várhoz vivő sántzoknak ásatását. Eleinten kezdett az ellenség a' sántz ásókra a' fedett útból mind ágyúból, mind bombákból lövöldözni, de olly kevés hafzonnal, hogy két emberünknél több meg nem holt, háromnál több meg nem sebesitetett. Az azutan következett napokon keményebben tüzelt sántz ásó embereinkre.

Gr. *Wurmser* lovas hadi vezér, bővebb tudósítást küldött *Frichenfeldi* quártélyából August. 30 dik napján, azon tsatáról, melly Aug. 22 dik napján történt *Waldeck* herczeg Cs. K. F. M. L. és a' Frantziák között. Minthogy mi már újság levelünknek 295-ik lapján erről emlékeztünk, nem láttyuk szükségesnek az egyszer fött étket kélszer ki tálalni. Egyedül ezt téfszük hozzá, hogy a' Frantziák közzül 900 ember maradt a' tsata pia-ton, és esett sebbe, és mintegy 22 fogattatott el. A' tudósítás szerént, el esett embereinknek száma 18, a' meg sebesitetteknek pedig 71-re me-gyen.

Gr. *Volkenstein* Gen. Májor Aug. 24-dik napján a' Rajna vizén által menvén, a' Gr. *Gyulay* szabad serege által el vétette az ott lévő Fr. re-

duttot, holott 40 embert vágtak le vitézeink az ellenség közzül és két ágyút nyertek el.

Tudtára adatván Gr. *Wurmsernek*, hogy a' méhes erdő két Frantzia granatéros batalion által erősített meg, mindnyárt 4 batalion gyalogságot, egynéhány osztály lovasságot, és *Condé* hertzeg corpusánál lévő nemeseket küldötte ellének *Hocze* Generál Májor vezérése alatt. A' Gr. *Gyulay* regimentéből való két batalion, mingyárt az erdő tsutsánál réá bukkánván az ellenségre, olly hevesen meg támadta őket, hogy azok kénytelenek vóltak az erdőt el hagyni. A' tsata pia-tzon maradott Frantziáknak száma 700 mondatik menni; részünkről pedig 64 esett el, és 134 sebesített meg.

Septembernek első napján, három Frantzia batalion és 300 lovasság menvén ki *Lauterburgból*, a' hegy tövén állott külső vigyázatainkat meg támadták ugyan, de eggy kevés puskázások után *Rejnzabern* felé vissza fordultak.

Koburg hertzeg is egynéhány tudósításokat küldött *Bernmeraini* quártélyából a' Flandriában esett hadi történetekről. Elsőben is azt a' tsatát írja le, a' melly Aug. 24-ik napján történt *Wormhout* helység mellett, *Freytag* Hannóverai F. M. vezérése alatt, holott 500 Frantzia köz ember esett el, 18 tizt, két regimentbeli seb orvos, 275 all tizt és köz ember fogattattak el. A' Cs. K. seregek közzül 8 emberre mondatik menni az el hüllotaknak száma, a' sebbe esteké pedig 41. Itten igen vitézi módon viselték magokat *Fáby* Gen. Májor, és *Ut* fő Strázsa mester a' *Blankenstein* hufzár regimentéből.

Az *Orániai* örökös hertzeg kórmánya alatt lévő Hollándiai seregeket is meg támadták a' *Fr. Menin* mellett, és a' szomszéd helységekben Aug. 27-ik napján, kik ellen olly derckasan visel-

ték magokat a' Hollandusok, hogy nemtsak az, hogy azok közzül 600-at le vágtak, és el fogtak, hanem ennekefelle 6 ágyúkat is nyertének tőlök.

Gr. *Clairfait* hadi tármester Septembernek 2 ik napján kérte fel, mind szóval, mind írásban *Blasfier* fő Strázsa mester által *Qucsnoy* várát, kinek azt felelték a' polgári előjárók, és a' várnak kormányozója, hogy ők utólsó tsepp vérekig kíványják magokat védelmezni.

Sept. 1-ső napján 2000 Frantziák, és 300 paraszt munkások, 6 ágyúval menvén ki a' *Maubégi* táborból, a' hársfa erdő felé, és az ott lévő tetők felé, ottan állott külső vigyázóinkat meg támadták, kiknek segítségekre menvén Gr. *Mahoni* Oberstlájtnánt, a' vadász katonáknak commendánsa, el üzte őket onnan, és halván, hogy az erdőben a' fákat vagdaltatták, egynéhány kártás golyóbisokat küldött közikbe, mellyeknek tüzes mérget ki nem állhatván, elébb állottak onnan. Az alatt más részről három ezer gyalogság, és három száz lovasság ment, és telepedett le a' *St. Remi* tetőkre, 's onnan ágyúztartott 5 ágyúból *Boussierre*.

Ugyan ekkor által menvén az ellenség *Theumont* mellett a' *Sambra* vizén, nemtsak az ott lévő tetőkön, hanem a' *Gilesi* erdőkben is le telepedett. Ezek ellen Gr. *Hadick* Blankenstein huszár regementének Obestere, egy tüzg huszárt, és két tüzg karabélyosokat küldött, oly fel tétellel, hogy ezek az erdőt meg kerüljék, és a' midön Gr. *Caracioló* az ellenséget elől meg támadándja, ők hátról rontsanak rája. Mindazáltal mihelyt a' gyalogságot meg látták a' Frantziák, egynéhány halzontalan ágyú lövés után *Theomonthoz* villa vonták magokat. Illyenképen mingyárt el foglaltatta Gr. *Hadick* Obester a' *Gilesy* erdőt, holott észre vévén, hogy egy Frantzia colonné lesben áll, két oldalról akart arra

hajtani; égygyik oldalról maga, másik oldalról pedig, B. Révay fő Strázsa mester, melyet észre vévén a' Frantziák, ők sem késtek, hanem a' vizen túl ki lizegeztetett ágyúknak védelme alatt, a' *Theumonti* és *Marpenti* kertekbe, és tsere bokrokba vonták magokat.

Magyar Ország.

Verbászból Bács Vármegyének helységéből érkezett levél szerént, derekasan épül *Duna* és *Tisza* között ásatni kezdett vizi tsatorna. Aratásban ugyan, kevés munkásokat lehetett kapni, de már most elég van. Az alatt is az ezen munkához meg kívántató eszközök és épülethez való fák készitettek el, úgy hogy már most 4 ezer emberre való eszköz készen vagyon. — *Kempelen* udvari Tanácsos úr által találtatott, és készitett viz meritő alkotmánnyal próbát tétevén, ezen vizi tsatornát készitető társaságnak igazgatója Gr. *Aponyi* úr, tellyes meg elégedessel tapasztalta annak hasznos voltát. Nemcsak bé járta ezen vizi tsatornára ki jegyzett földet *Monostortól* fogva *Földvárig*, hanem ennekfelette, minden az ahhoz tartozó épületeket is meg vizsgálta.

Hasznos találmány.

Eggy valaki, következő módon frissítette meg a' bűdös húst. Eggy darab sózott marha húst, a' melly már egészlen meg bűzshödött, elsőben friss vízben, annakutána erős lizékő vírágból készitett theában mosatta meg, végére meg sózatta. Következett napon meg főzetvén, a' kik benne részesültenek, leg kissebb büzt sem érzettenek rajta.

Doct. Decsy Sámuel.